

מפילה את המהיציאות

הכתבה
היא חלק
מסדרת
הכתבות
החדשות
של אתר
החדשות

חברת הכנסת ד"ר עליזה לביא מטייסדות קולק"י ומסוכשורות הפטיחיה הדתי, מוצהירה על מחויבות להלכה, אך בשאלות הלכתיות היא מונה רק לרבניות: "חזרנו לך מאשר עם גבר" היא בחורה ביש שזייד כדי לחבר את היהדות לישראלים, אבל אין לה שארמה שוכלל העם היהודי יקיים מצוות בריאיון לרעל צאת ספרה החדש 'שענות התחידות', היא מספרת מדוע נמשכה לחקור תפילות שנים דווקא אגן כל זה קשור לסבתא שלה

חנית רוזנבאום /// צילום: אפרת צחור

תפילה בפעם הראשונה

בספרה החדש מביאה לביא תפילות שנכתבו בגרמנית על ידי רבנית מאוסטר-הונגריה, ומצליחות לחדור ללבן של נשים חילוניות בעידן המודרני

הראיון עם עליזה לביא מתקיים לרגל צאת ספרה החדש 'שעות התייחדות'. הספר הוא בעצם מהדורה מפורטת וערוכה מחדש של ספר שנכתב לפני נידא - אשת רב תנאי לשישלת רבנים שחיה במאה ה-19 בצ'כיה. נידא, אורתודוקסית למהדורה, כך על פי לביא, עשתה מהדורה על בנות ישראל שבאותה תקופה החלו לבאת ללימודים ולחברת השכלה כללית. אם את הן נטשו את כתי המסורת ואת ספרי 'אגדה וראייה', השפה העברית לא הייתה שגורה בפיהן, ונידא חרדה מפני נטישת הנוריות של היהדות על ידי נשות ישראל. היא החליטה לעשות כעשה, והיכירה ספר תפילות ייחודי לתקופתה, בו כללה תפילות המסתובבות בגרמנית - שפתן המדוברת של הבנות היהודיות - המסובבות סביב סידורי התפילה כמו גם סביב טאוריטות איטיים כחי' האישיות: לידה, נישואין, גידול הבנים ועוד רעיונות מרגשים, משמחים ומאבדים.

הספר זהה להעלה מסחררת בתקופתו: הוא נדפס ב-28 מהדורות ויצא לאור דרך ההוצאת הספרים היהודית של אותה תקופה, שהדפיס את הגרות, הסיפורים ושאר כתבי הקודש. את זאת כתיבת לביא כנגד הטוענים שנידא הייתה מרגישה כחייבת תפילות בנוסח צענא, הוטע בעקבות הספר, גילויי ההבאתו המודרנית לאור ארך ישר שנים חמישים, בהן שומעת לביא רבתי העולם, משה נשים קשישות שהחזיקו את הספר כמזכרת יקרה כאמון או כמסמך ודעיקר לה רסיסי מידע על הספר, על השימוש בו וגם על חייה העלוטים של פאני נידא. את קנה החוט לספר גילתה לביא בעת עבודתה על ספרה הראשון 'תפילות נשים', בו ליקטה תפילות של נשים מתקופות ומקומות שונים, ובין השאר גם 14 תפילות מספרה של נידא, ש'לבויה העליונה לרגע כמיוחדת את קראות הספר. לביא מספרת על נשים חילוניות שנוטות לא נשא מילה של תפילה, ודוקא תפילותיה האישיות של נידא נבאו את דרכן אל לבן. מאן 'תפילות נשים', מסריחן מתקדמים בתחום של תפילות ויצירות של נשים יהודיות. טנן המשיכה שלך לתחום?

זה התחיל אגלי בשלב שבו הייתי כבר אמא לארבעה. היו לי שאלות אמניות וקונציות שלא קיבלתי עליהן תשובה. זו הייתה תקופה של טורבולנציות פוסט, והיו לי שאלות כאישה מאמינה שהוצגה להמשיך את החיים בארץ הזו. לא קיבלתי תשובה מנהוגים. בנוסף של חוסר התקשורת היה ביני לבין המעטפת של הביכור שלי, שאלתי את עצמי מה נשים בעבר עשות היו גם הן התמודדו עם שאלות אמניות, עם חינוך, חיים יהודיים והשימור שלהם. הן החלו לבית המוסד בלי לדעת צברית, אז מה שטר עילתן בעל היהדות מה הן עשות ולהתאמן. שיתור מתקדמת הן, עם וקוברט, לא יודעת מה לעשות?

התשובה שנתנה לביא לעצמה הייתה: לבי לחפור. היא החלה לברור, לחפש ולשאל, וגילתה מרחב חיים שלם שנשים יצרו לעצמן בהנחל היהדות על מנת לשמר את היהדות. יזה יכול להיות באמצעות בברים, מאכלים או מנהגים. מה שבאקדמיה כמו בעבר בולחל 'שילקור'. היום יודעים שאותו הנון, למשל, זה מה שנשאר מקובע הוק במסורת, אותה פרקטיקה רחית שנשים קיבעו.

ולחיינו, כיום היא נשואה ואם לארבעה, ומתגוררת בנתניה. כאמור, התייחדות מהותית 'קולך' בשנים הראשונות של הארגון היוותה את פריצת הדרך הראשונה שלה לחיים הציבוריים. במסגרת הארגון פעלה עם חברותיה לקידום נושאים שהיו או שניים במחלוקת היום נקובים יותר, כמו הסכני קום נישואין או הטיפול במטורדות של נשים. 'היום אני מבינה שיש תהליכים שלקחים ונמן', היא אומרת, 'למשל הסכני קום נישואין שהתחילו לדבר עליהם בקולך. לאורנית השתתפתי בפאל שבו שמעתי את הרב אריה שטרן, המועמד לרבנות ירושלים, מדבר על זה. אני שמחה לראות שדברים מטישפים'. אחרי מספר שנים החליטה לפרוש מהתפילות בקולך. ענין השורות בשורה עם לביא עולה תחושה

את הקריירה הפניונית שלה, חיבת חי' ריר עליה לביא קודם כל למכאן שלה טשבות מבימים, הניצנים הראשונים של מנהיגות נשית, חברתית ורוחנית החלו לנבט אצלה בשבתות ובמגים שהייתה עושה דרך קבע כילה עם בני משפחה אצל סבתא בירושלים, הסמא, שהחלטה ככיל עזיר, הייתה מטייטות השכונה והנות מקובלת ומכילה בעיני החברים, מספרת לביא. 'היא לא ידעה קרא וכתוב, אבל הייתה תלמידה חכמה ממש. פשוט ידענית. היא שיטתה מעין מורה הלכה בשבתות מבימים, כילה, ויהא אבה את כישורותיה, וכשנבנים לידו תורה הוא שבה ליד התורה והקשיבה'. הסבתא הקפידה על תפילות בבית המוסד שלה

למה התעקשנו על סנקציות פיליות? כי סנקציות כלכליות ישמרו את המעמדות החברתיים - אנשים שידו את עצמם הוצב בכסף. מי יישאר שואבי המים של החברה החרדית? החוליות המוחלשות. אני לא מוכנה בשום אופן לחזור למצב שבו בני המעמד המוחלש כלכלית הם אלה שהולכים לצבא

מפנים כיום, בשטש ובגשם. 'היא הייתה בשבילי מודל לחיקוי, כילה לביא, 'גם מוכן היה שהיא קיבלה את הילדים שלה שהיו נטישים בשבת, ונאריך לה גם ידע לבד אותה. אני מבקשת להמשיך בירשה'.

קולות אחרים בקולך

סבתה של לביא אונם הייתה נותה נשית דוטינונית, אבל לא ברור אם הייתה מותחבת לטאבקים שטובילה כיום וכחה, טראשונות נתנת הפנינים הרתי בירושל. לביא, שהחלה את דרכה עם תולדות של ארגון 'קולך', מטייטה להוביל כיום את האגודה הנשית כללל והחיתת פרט, במסדרונות המוסד כחברת סמלנת 'ש עזיר וכישבת ראש ועדת המוסד לקידום מעמד האישה. דרכה אל הפוליטיקה החלה להיסל עם המטרופזה ארגון הנשים החתיות 'קולך' לפני כ-12 שנים. לביא (50), שסייעה את שירותה בהיל כמחריבה לידית הארץ וכקצנת ח'ן-ח'ש בגר'ע, פנתה לליטוד תקשורת באוניברסיטת בר-אילן. היא שיטתה כמרגה לתקשורת, ומקביל החלה להתעסק במחקרים בתחום המגור, לביא גם ערבה ושירדה תוכנית בתחום מרשתת ישראל מרגרים שונים ושיטתה בטון תפקידים במסגרת הרשת השנית לטלוויזיה

מפילה את המחיצות

הוא אומר לנשים: תעשו, אל תחכו לקבל רשות של אף אחד", מכריזה לביא באסטרטגיות, חלק מאותה רשות שלביא מתקיימת נגדה, היא גם לטשל ההסכמות טורבוט שדנאט 'ידיעות ספרים' אילנה אותה לקבל לספר, על מנת להחזיר אותו לשוק החרדי. לביא התנגדה או בכל תוקף: "אני לא צריכה אישור של אף רב לתפילות של נשים. מהטקס הפוליטי אני אוטרת: אני לא אביא הסכמות של רבנים לתפילות נשים?". בסופו של דבר, הרב ישראל טאיר לא הרב עובדיה יוסף העניקו הסכמה לספר, ולביא טספרת כעת בגאווה כי הוא חזר גם לטעוים חרדיים. "הספר קיבל למסוף תפילות כשרות טהיטור, ולכן אפשר למצוא אותו כיום גם בטקום חרדי כמו בית היולדות בטלו-סטן", היא טוענת, "אבל הוא עשה דרך אחכה כרי להגיע לטם".

הספר תפילות נשים, טעל תהליך יצירתו

הכתובת שני
לשאולות
בהלכה מלכה
מיזטרקובסקי

יורחב בהמשך, היה כאמור השופר העצמי הראשון לאגנדה הפטיניסטית של לביא. "זה ספר שמבקש להחזיר את העשייה הנשית מהעבר שהלכה לאיבוד, אני חלק מקבוצה של נשים פורצות דרך בעשייה הנשית היהודית, גם דרך הספר. זה המשך של שרשרת הזרות של נשים מנהיגות, ממרים הנביאה דרך שרה שנירר - וסאן לביא מנשיכה לטנות בלהט עור סדרה של טנות נשים מטלל תקופות חרטים - נשים שהחליטו להעלות דברים על השולחן. העבודה הפוליטית והמחקרית שלי מנסה להביא תשובות מהעבר לכאן ולעכשיו."

"לא מדבר אליי לקרוא בתורה"

את לא מרישה שכאישה טקום הפטיניזם הדתי נמצא בעמדה של התרסה? ניסיון מתמיד למתיחת גבולות של ההלכה, ולטעוים אסילו תציה של הנבולות הללו?

לביא לא מבינה כשילב ראשון לטה מסינת השאלה, ומבקשת דוגמאות. אני מציגה את טאבקן של הפטיניסטיות לטשל בנוכחותן של בלניות בוטן הטבילה, וגם את סוגיית התפילות השוויוניות לגברים ונשים, חוץ מן טקום לנשים בתפקידים שונים בתפילה. לביא שוטטת, וטקדימה להטוכחה הנחת יסוד: "אני מוויבת להלכה, אל תתבלבלי", היא מעידה על עצמה, "אם רוצים להקל על הטובלות - אעשה זאת בטסגרת ההלכה, אף שום בעיה הלכתית עם טבילה לבד, כך נהגו גם הסכמות שלטו שהיו הולכות לים או לטהר. הביזיוקרטניה הדתית - היא זו שטטריפה אותי. מבהינת

אני רוצה לימוד תורה בעם ישראל, אין המשך לעם היהודי בלי זה, אבל אסור שזה ישמש אצטלה לבריחה מהצבא. אני לא רוצה שאחר כך הם יצטרכו לעבוד מתחת לשולחן, להעביר יהלומים בעסקאות אפלות. מי שייכול שילמד, מי שלא - ייצא לעבוד ולתרום. יש עתיד שחררה בבת אחת הרבה חרדים לעולם העבודה

ההלכה אין שום בעיה, זה לטשל דבר שאני מוויילה בחקיקה בכנסת, כי לא העלתי להגיע אליו בהדבורות: שאישה מנגינה לטבל תוכל לבחור את המסלול הנה לה לעשות את".

לגבי תרבות בית הכנסת והתפילות השוויוניות, מודה לביא ש'אליי זה לא מדבר. מציעים לי לקרוא כתורה או לעשות קידוש, אבל זה לא אני. לעשות זאת, נכון לי להיות שותפה. לטשל בשבת חתן טסויטת אמרתי דבר תורה גם טול הגברים. זה טקובל אגב בהטן מתי כנסת ואף עם זה שום בעיה, הכול תלוי בטנהג הטקום. אני עצמי לטשל לא מוויילה תפילה, אבל בירושלים אני מתפללת בבית הכנסת 'שיחה חרש' (בית כנסת שווינו, ח'ר). יש שם מציגה, ועדת הלכה ונשים מוויילות את התפילה. בטקום טבו יש בעיה הלכתית - אני לא נמצאת", היא מדגישה טוב, "אני מנסה רק לרווח את הקורות מנפנים".

בלי שאני שואלת, מתרצת לביא בהקשר זה גם את הופעתה החינינית, שלא כוללת כיסוי ראש משום סוג: "אני יכולה להביא לך את הרב מטשאט, הרב הירש וגם טנהגן של נשים בעבר, לגבי כיסוי ראש. יש נשים טכחזו לקחת על עצמן עווד, ויש כאלה שלא. אבל יצירת טרד התניות - זה דבר טטארד קשה לי איתי. נעלות חוטות בתוך הצינות הדתית, עד כדי כך שאני שומטת שאנשים לא מתחתנים זה כזה, זה מפורד אותי".

בנקודה זו טלשת לביא לתחום החקיקה הדתית שטקוטת טפלנתה "יש עתיד": "אני רוצה לגייז כטה שיותר, ויש פתרונות הלכתיים. בדרך שלטו צריך אומץ הלכתי. יש רבנים יקרים, שנתנים לאזוטים פוליטיים וחשטיים

הוא לא רודף כולנו ונכנסת לכנסת בזכות חכיות מומלגת יש עתיד עם הויר יאיר לפיד כפיד

למעטדם רמה יגידו, ולכן לא פוסקים באוטו. אני רואה את הפחד הזה גם אצל אנשים כנוסח. הרב עובדיה יוסף לטשל היה נאוד אטיץ, והוא באמת הכיר בגיורי צה"ל. לצערי, יש הרבה ידענים אבל לא הרבה אטיביים.

המשפך לנישא הספירוס: את היות מטקיות טורשת מת'ן בעירך נתניה. טנין נבע הצורך להקים את בית המדרש הזה? לכאורה יש לא מעט טורשות, מה מחדש מת'ן?

"אני רואה מה את הרור הבא של נשים טנהיט בקהילה, חוקקתי את החוק של טניו ארבע נשים בוועדה לטניו דינים. אני רוצה להביא נשים טנהיט דתיות. הרעד שלי הוא דבורה הנביאה, זה רק עניין של זמן עד שזה יחזור. אני לא רוצה אישה של רב, אלא רבנית בקהילה, אישה שטעורבת. אי אפשר שזה יישאר רק אצל גברים".

הוקשר זה היא מביאה כמודל טבחנתה את פרויקט ידענות ההלכה של 'נשטת'. אישה לא צריכה להתיעץ רק עם גבר, קובעת לביא, "בעבר היו נשים שוחטות, טוהלות, טשינחות כשרות", היא מביאה סנין טחקריה מתהום. "אם טומבים על האישה שהיא טוטרת על כשרות המטבת כבית, טודע לא לטמוך עליה בפרהסייה? אני רוצה נשים טשניחות כשרות".

לביא תורת ליעוד בית המדרש שאליו היא כשתייסט, ומדבר על הזן

טחכנסים שם טנרת טשתתפים טכל טני האוכלוסייה, וטכולאים

